

SORUMLULUK SİGORTACISININ DOĞRUDAN DAVADA DAYANABİLECEĞİ SAVUNMALAR

Yrd. Doç. Dr. Serdar ACAR*

ÖZET

Yeni Türk Ticaret Kanunu, selefinden farklı olarak, sorumluluk sigortası üzerine detaylı hükümler koymakta ve ayrıca üçüncü kişiye sorumluluk sigortacısına karşı doğrudan dava hakkı tanımaktadır. Her ne kadar sigortacının dayanabileceği ve dayanmayacağı savunmalar üzerine bazı hükümler içeriyor ise de, sigortacının savunmaları ile ilgili genel bir sınıflama bulunmamaktadır. Bundan başka, yeni kanun bazı çelişkili hükümler de içermektedir. Bu mahkemelerin ve avukatların zihninde karışıklıklara yol açabilir. Bu nedenlerle, sorumluluk sigortacısının muhtemel savunmalarını yakından inceleyen bir tebliğ hazırlamak gerekli görülmüştür.

Anahtar kelime: Doğrudan dava

ABSTRACT

The new Turkish Commercial Code, as disinct from it's predecessor, sets detailed rules on liability insurance, and also grants direct action right for the third party against to the liability insurer. Nevertheless it includes some provisions on defences which the insurer may invoke or not, there are not a general categorization related to the insurer's defences. Furhermore, the new code includes some conflicting provisions. This would lead to confusions in the minds of courts and attorneys. On these grounds it is considered necessary to prepare a paper which closely examines possible defences of the liability insurer.

Keyword: Direct action

***

I. Giriş

1. Sorumluluk sigortası, ülkemizde son yıllarda en hızlı gelişen sigortacılık dalları arasındadır. Önümüzdeki dönemde bu sürecek, doğrudan dava mahkemeleri sıkça meşgul edecek, bu davalar da sigortacının hangi savunmalara dayanabileceği noktasında düğümlenecektir. Kanunda bu savunmalar derli toplu sayılmadığı gibi, üçüncü kişiye tanınan hakkın kendisi üzerine bile önemli tartışmalar açılabilir. Bu nedenle, böyle bir tebliğ konusu seçmekte yarar görülmüştür.

2. 2000'li yılların hemen öncesi ve sonrasında, sigortacılıkta ileri pek çok ülkede sigorta hukuku reformları başlatılmıştır. Gelineen noktada ortak akıl; sorumluluk sigortasında üçüncü kişiye doğrudan dava hakkı tanınması gerektiğini, buna en tutarlı dayanağın açık bir kanun hükmü olduğunu, sigortacının hangi savunmalara dayanabi-

---

* Yalova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku ve Deniz Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, sacar@yalova.edu.tr

leceğinin açıkça sayılması gerektiğini, göstermektedir. Savunmalar için genel kabul gören ayırım da; sorumluluk ilişkisinden doğan savunmalar ve sigorta sözleşmesinden doğan savunmalar ayırımıdır. Bu ikinci gruptaki savunmalar üzerine bazı sınırlamalar konmaktadır. Tebliğimizde, savunmalar bu ayırım doğrultusunda ele alınacaktır. Fakat savunmalara geçmeden önce, yapılacak yorumlarda göz önünde bulundurulması gereken ilkelere ayrıca yer vermek yararlı bulunmuştur. Zira TTK'da konu yoruma oldukça açık hükümlerle düzenlenmiştir.

II. Yorum İlkeleri

A) Yabancı Hukuka Tabi Sorumluluk Sigortaları

3. Bazı sigortalar yabancı sigortacılar tarafından ve/veya yabancı sigortacılar aیت standart klostara tabi şekilde yapılır. Bu durumda incelemeye Türk mahkemesinin ve Türk hukukunun yetkili olup olmadığından başlanmalıdır. Burada olumlu bir sonuca varmadıkça, belli bir klozu TTK altında tamamen veya kısmen hükümsüz veya uygulamamaz bulmak gibi, sonraki konular için yapılan yorumlar ölü doğmuş olur. Zira uyumsuzluk Türk hâkiminin önüne gelmez, yapılan yorum da yabancı hâkimin ilgisini çekmez. Bunun yerine, bir Türk yabancı ülke mahkemesine gittiği zaman ne ile karşılaşacağını o hukuka göre açıklamak, pratik açıdan faydalı olur. Yabancı hukuka tabi kılınan sorumluluk sigortaları bu çalışmanın kapsamı dışındadır. Bu konuda sadece şu hususu belirtmek gerekir: P&I kulüpleri ile sınırlı olmayan yabancı sigortacılar karşı açılacak doğrudan davada, devletler özel hukukunu ilgilendiren önemli ve öncelikli problemler mevcuttur. Bunlar başka bir çalışmamızda ele alınmıştır.

B) Uygulanacak Hükümler ve Bunların Kuvveti

4. Sorumluluk sigortası TTK, 1473-1485'te on üç madde ile düzenlenmiştir. Bu hükümlerin yanı sıra, TTK, m.1485'te atf yapılan toplam elli beş madde daha sorumluluk sigortasına uygulanır. Bunlar; genel hükümler, başkası lehine sigorta, geçmişe etkili sigorta, müşterek sigorta ve zararın gerçekleştiği yerde değişiklik yapmama hakkındadır. Böylece uygulanacak madde sayısı altmış sekize ulaşmaktadır.

5. TTK, m.1486'da üç kategori halinde koruyucu hükümler sayılmaktadır. Birinci fıkrada sayılan hükümlere aykırılık sözleşmeyi geçersiz kılar, ikinci fıkrada sayılan hükümlere aykırı sözleşme hükümleri geçersizdir, üçüncü fıkrada sayılan hükümler sigortalı aleyhine değiştirilemez. "*Koruyucu hüküm*" hukukumuzda yeni bir terimdir. TTK'nın sadece sigorta hukukuna dair altıncı kitabında, 1452, 1486 ve 1520. maddelerde kullanılmıştır. Diğer iki madde de, tıpkı TTK, m.1486 gibi, altıncı kitaptaki bazı maddeleri saymakta ve üç kategori halinde değişik seviyelerde emredicilik içermektedir. Bunlar, kategorisine göre, sigortalı tarafını, her iki tarafı, her iki tarafı ve/veya kamuyu korumaya yöneliktir. Dolayısıyla, koruyucu hüküm terimi, emredici hükümler içindeki daha dar bir kategori olarak kullanılmış gibi görünmektedir. Buna göre, 1452, 1486 ve 1520. maddelerde sayılmamış olan diğer bütün maddeler otomatik olarak yedek hukuk kuralı olarak değerlendirilmemelidir. Bunlar içinde de emredici hükümler bulunabilir. Böyle bir madde için yerleşik yorum kurallarına göre yapılacak bir inceleme ile sonuca varılmalıdır.

6. TTK, m.1485'te atf yapılan elli beş maddeden toplam yirmi dokuz tanesi koruyucu hükümdür. Bunlara aykırılık, yer aldıkları kategoriye göre, TTK, m.1452 ve 1486'daki sonuçları doğurur. Geri kalan yirmi altı tanesi ise koruyucu hüküm değildir. TTK, m.1485 ikinci kategori koruyucu hüküm olduğu için, bu yirmi altı maddeden herhangi birinin sorumluluk sigortasına uygulanmayacağına dair sözleşme hükümleri geçersiz olur. Bununla beraber, kendileri emredici olmadıkları sürece, bu yirmi altı madde sözleşme ile değiştirilebilir. Sorumluluk sigortası için doğrudan konan on üç maddeden ise; TTK, m.1477 birinci kategori, TTK, m.1479, 1480, 1482 ve 1485 ikinci kategori, TTK, m.1474-1476 ise üçüncü kategori koruyucu hükümdür (TTK, m.1486).

Geriye dört madde kalmaktadır. Bunlardan TTK, m.1473 tanım maddesi, TTK, m.1478 ise üçüncü kişiye doğrudan dava hakkı tanıyan maddedir. Dolayısıyla, TTK, m.1478'i bir emredici hüküm olarak vasıflandırmanın mümkün olup olmadığı son derece önem kazanmaktadır.

C) Doğrudan Dava Hakkını Kaldıran veya Sınırlayan Sözleşmeler

7. TTK, m.1478'in bir emredici hüküm olması ile olmaması arasındaki pratik fark, burada üçüncü kişiye tanınan doğrudan dava hakkının sözleşme ile kaldırılması veya sınırlandırılmasının mümkün olup olmadığı noktasındadır. Nitekim, bir üçüncü kişiye taraf olmadığı bir sözleşme altında bir takım haklar sağlayan bir kanun 1999 yılında İngiltere'de yürürlüğe konduğunda, sorumluluk sigortacıları hemen aksi yönde açık klozlar kaleme alarak bu hakları kaldırmıştı. Doğrudan dava hakkı tamamen kaldırılmasa bile, çok önemli sınırlamalar konabilir. Sigorta sözleşmesinden doğan savunmalar başlığı altında bunun somut örnekleri incelenecektir.

8. TTK, m.1478 şöyledir:

“Zarar gören, uğradığı zararın sigorta bedeline kadar olan kısmının tazminini, sigorta sözleşmesi için geçerli zamanaşımı süresi içinde kalmak şartıyla, doğrudan sigortacıdan isteyebilir.”

TTK, m.1473/1'e göre ise; *“Sigortacı sorumluluk sigortası ile, sözleşmede aksine hüküm yoksa,... zarar görene,... tazminat öder.”*

9. Görüldüğü üzere, her iki maddede de, kanun koyucu tazminatın üçüncü kişiye ödenmesi kuralını kabul etmiştir. Bununla beraber, mantık ve dil kurallarına göre, iki virgülle ayrılmış *“sözleşmede aksine hüküm yoksa”* ibaresi kendinden sonraki bütün kuralları etkiler. Dolayısıyla, TTK m.1473/1'de, sözleşme ile tazminatın sigortalıya ödenmesinin kararlaştırılmasına izin verilmektedir. Böyle bir hüküm de tazminatın üçüncü kişiye ödenmemesi etkisini doğurur. Çünkü tazminat ödemesi ancak bir kez yapılır. Bu da, söz konusu ibareye dayanarak, TTK m.1478'in sözleşme ile devre dışı bırakılabileceği sonucuna götürür. Kuşkusuz, TTK m.1478 bir koruyucu hüküm olsaydı, böyle olmazdı. Fakat Taslak'ta (m.1456) ikinci kategori koruyucu hüküm olarak sayılan TTK, m.1478, Tasarı'da bir koruyucu hüküm olmaktan çıkarılmıştır. Bu durumda, doğrudan dava hakkının sigorta sözleşmesi ile kaldırılması ya da buna önemli sınırlamalar konmasına izin mi verildiği sorusu gündeme gelmektedir.

10. Tarihi ve amaçsal yorum çerçevesinde, yukarıdaki soru için kayda değer bir bulgu yoktur. Aksine, Taslak ile Tasarı arasında bazı çelişkiler mevcuttur. TTK m.1473/1'deki *“sözleşmede aksine hüküm yoksa”* ibaresinin Taslak'ta bulunmayıp sonradan eklenmesi, TTK m.1478'in ikinci kategori koruyucu hüküm olmaktan sonradan çıkarılması, her iki metinde sorumluluk sigortası için başkası lehine sigortaya (TTK m.1454) atıf yapılmakla birlikte, Tasarı'da farklı olarak bu atfın ikinci kategori koruyucu hüküm olarak güçlendirilmesi, TTK m.1454 madde gerekçesinde başkası lehine sigortanın üçüncü kişi lehine sözleşmenin bir uygulaması olduğu belirtiliyor iken, TTK m.1478 madde gerekçesinde ise bu atfın sorumluluk sigortasını üçüncü kişi lehine sözleşme haline getirmeyeceğinin belirtilmesi, bu kapsamda sayılabilir. Kanaatimizce, TTK m.1473/1'teki ibare ve her iki maddenin de koruyucu hüküm olarak sayılmaması ile böyle bir amaç güdülmüş olmamalıdır. Söz konusu ibare gereksiz olduğu yönünde öğretilde eleştirilmiş olmakla ve bazı yorum güçlüklerine de yol açabiliyor olmakla beraber, zaten emredici olmayan TTK m.1473'ün bu niteliğini vurgulamak için sonradan konmuştur. Maddenin emredici olmaması ise, olay, talep, zarar, vb. çok farklı esaslara dayanan sorumluluk sigortaları için gerekli olan sözleşme özgürlüğünü sağlama amacına yöneliktir. Bunun yanı sıra, doğrudan davayı kaldırma veya sınırlamaya yönelik olduğuna dair herhangi bir bulgu yoktur.

11. TTK m.1478 lafzi yoruma tabi tutulduğunda ise, üçüncü kişiye tanınan hakkın emredici olduğu görülmektedir. Mantık ve dil kurallarına göre *“sigortacıdan*

isteyebilir" ibaresinin doğru yorumu; "üçüncü kişi dilerse tazminatı sigortacıdan ister, dilerse ondan istemez." şeklindedir. İkinci ihtimalde kendisine zarar veren sigortalıdan tazminat isteyecektir. Dolayısıyla, cümle her ne kadar emir kipi ile bağlanmamış ise de, bu tanınan hakkı zayıflatmaya yönelik değildir. Aksine, eğer "ister" kelimesi kullanılsa idi, hükmün sigortacıya başvurma yükümlülüğü getirdiği ve/veya sigortalıya başvurma hakkını kaldırdığı yönünde tartışmalar çıkabilirdi. Madde ile yeni bir hak verilmiştir; bu hakkın süjesi üçüncü kişidir. Eğer cümle aynen korunduğu halde, sigortacı ve/veya sigortalıya bu hakkı kaldırma yetkisi verilmek istenirse, "sözleşmede aksine hüküm yoksa" gibi bir ibare eklemek gerekir. Böyle bir ibare konmamıştır. Maddede sigorta bedeli ve zamanaşımı gibi iki sınırlama konmuş iken, bu yönde bir üçüncü sınırlama metinde yer almamıştır. Diğer taraftan, söz konusu iki sınırlama üzerinden hareket edildiği zaman, sözleşme ile maddeyi değiştirebilmenin mümkün olmadığı, yine anlaşılır. Zamanaşımı kamu düzenine ilişkin olduğu ve kanundaki süreler de kesin olduğu için, sözleşme ile ne zamanaşımına dayanma hakkı üzerinde bir tasarrufta bulunulabilir ne de bu süreler kısaltılabilir veya uzatılabilir. Sigorta bedeli için de sonuç aynıdır. "... sigorta bedeline kadar olan kısmını... isteyebilir" ibaresinin ters yorumu, "sigorta bedelini aşan kısmını isteyemez." şeklindedir. Her iki yoruma göre de, hak üzerine konan tek sınırlama sigorta bedelidir ve bunun içinde kalmak kaydı ile karar verme yetkisi o hakkın süjesi olan üçüncü kişiye aittir. Sigorta bedeli her ne kadar sigorta sözleşmesinin taraflarınca belirleniyor ise de, bu kişilerce üçüncü kişinin sigorta bedelinin belli bir oranı kadar talepte bulunabileceği gibi bir sınırlama konamaz.

12. TTK m.1478 emredici hüküm olarak kabul edildiğinde, bu hükmün ne uygulama alanı ne de içeriği bir sözleşme ile değiştirilebilir. TTK m.1473 her ne kadar bu yetkiyi veriyor gibi görünse de, bir emredici hüküm olmayan bu madde TTK m.1478 ile aynı güçte değildir. Dolayısıyla, kendisinden daha güçlü bir maddenin değiştirilmesine dair bir yetki veremez. Farzı muhal olarak aksi kabul edilse bile, bu da başka bir nedenle yine sağlıksız bir yorum olur. Zira eğer sözleşmede aksine hüküm yoksa, TTK m.1473 uyarınca tazminat üçüncü kişiye ödenir. Bu ihtimalde, sigorta bedeli (TTK m.1473) ile zamanaşımı (TTK m.1482), yine doğrudan dava hakkı üzerindeki kanuni sınırlamalardır. Dolayısıyla, TTK m.1478 üçüncü kişiye hangi sınırlamalara tabi ve nasıl bir hak vermişse, TTK m.1473 aynısını vermiştir. O zaman bu ihtimale göre TTK m.1478 konmakla abesle iştigal edilmiştir. Kanun koyucu tarafından her iki ihtimalde de bir anlam taşımayan bir hüküm konulduğu yerine, yukarıdaki yorumu kabul etmek, daha doğru olur.

D) Doğrudan Dava ve Üçüncü Kişi Lehine Sözleşme

13. TTK m.1454'ün etkisini ele almadan önce, tam üçüncü kişi lehine sözleşme hakkındaki temel kurallara yer vermek, doğru olur. Borçlar hukukunda, eksik üçüncü kişi lehine sözleşme esastır. Sözleşmenin tam üçüncü kişi lehine olduğu ise, tarafların amacı veya örf ve âdetten anlaşılabilir (TBK m.129/2, BK m.111/2) veya kanunla öngörülmüş olabilir. Tam üçüncü kişi lehine sözleşmede; alacaklı, borçlu ve üçüncü kişi arasında, üç köşeli bir ilişki söz konusudur. Alacaklı ile borçlu arasında "karşılık ilişkisi", alacaklı ile üçüncü kişi arasında "kazandırma ilişkisi", borçlu ile üçüncü kişi arasında "edim ilişkisi" vardır. Kazandırma ilişkisi, alacak (credenti), bağışlama (donandi) veya ifa (solvendi) sebebine dayalıdır. Üçüncü kişi lehine sözleşmede, ifa daima üçüncü kişiye yapılır ve tam üçüncü kişi lehine sözleşme söz konusu ise, üçüncü kişi bizzat borçludan ifayı talep hakkına sahiptir. İfayı talep hakkı üçüncü kişiye ait olmakla beraber, karşılık ilişkisinden doğan diğer haklar alacaklı ile borçluya aittir. Zira üçüncü kişi, karşılık ilişkisinin bir tarafı değildir. Dolayısıyla, karşılık ilişkisinin tarafı olan alacaklı, bu ilişkiye son verebilir, borçluyu ibra edebilir, borcun nitelik ve kapsamını değiştirebilir. Bununla beraber, tam üçüncü kişi lehine sözleşmede, alacaklının bu tasarruf hakkı üçüncü kişi ifayı talep hakkını kullanmak istediğini borçluya bildirdiğinde, kalker (TBK m.129/2, BK m.111/2). Bu bildirim borç muaccel olmadan

önce de yapılabilir. Borçlunun üçüncü kişiye karşı hangi savunmaları ileri sürebileceği de son derece önemlidir. Borçlar hukuku öğretisinde, kural olarak, karşılık ilişkisinden doğan bütün savunmaların üçüncü kişiye karşı ileri sürebileceği belirtilmektedir.

14. TTK m.1478'e ait madde gerekçesine göre, TTK m.1454'e yapılan atfı sorumluluk sigortasını üçüncü kişi lehine sözleşme durumuna sokmaz. TTK m.1454 madde gerekçesinde ise, başkası lehine sigortanın üçüncü kişi lehine sözleşmenin özel bir uygulaması niteliğinde olduğu belirtilmektedir. Sorumluluk sigortası için TTK m.1454'e yapılan atfı ise ikinci kategori koruyucu hükümdür; dolayısıyla "işbu sigorta sözleşmesine TTK m.1454 uygulanmaz" şeklindeki bir hüküm geçersiz olur. Gerekçenin Taslak için kaleme alınması, gerekçenin metinden üstün olmaması, Tasarı ile TTK m.1454'e yapılan atfın ikinci kategori koruyucu hükümler arasına alınması karşısında, gerekçe yerine kanun metnine öncelik vermek gerekir.

15. Doğrusu, tam üçüncü kişi lehine sözleşme hakkındaki genel kuralların sigorta sözleşmesine ve özel olarak da sorumluluk sigortasına nasıl uygulanacağı, çetin bir konudur. Borçlar hukuku öğretisi, karşılık ilişkisinin sona erdirilmesi, borcun nitelik ve kapsamının değiştirilmesi ve savunmalar konusunda, kanunun ters yorumu yanında (TBK m.129/2, BK m.111/2), temel kural olarak sözleşmenin nisbiliğine dayanmaktadır. Üçüncü kişi karşılık ilişkisine taraf olmadığı için, ifayı talep hakkı dışında, o ilişkiden doğan diğer haklar üzerinde tasarruf edemez. Fakat bir sigorta sözleşmesi söz konusu olunca, menfaat gibi diğer bir temel kural devreye girer. Bütün sigortalar için, menfaat sözleşmenin geçerlik şartıdır (TTK m.1408, 1452). Bu da mal sigortasında, sigorta ettiren konumundaki alacaklıya değil, sigortalı konumundaki üçüncü kişiye aittir. Dolayısıyla, üçüncü kişi lehine sözleşmede alacaklının sahip olduğu haklar esaslı bir daralmaya tabi olur. Diğer taraftan, bir sorumluluk sigortası söz konusu olduğunda, bu kez menfaatin ve üçüncü kişi sıfatının sigortalıya mı yoksa zarar görene mi ait olduğu meselesi ortaya çıkar. Tespit edebildiğimiz kadarıyla, bu problemler üzerine ileri sürülmüş tatmin edici bir görüş yoktur. Borçlar hukuku öğretisinin bu ayrımlara göre tartışma yapmadan, işveren sorumluluk sigortası, hayat sigortası, kaza sigortası, kaza sebebiyle sorumluluk sigortası, karayolları trafik mali sorumluluk sigortası ve başkasına ait malın sigortası başlıklarını, üçüncü kişi lehine sözleşme olarak vasıflandırdığı, görülmektedir. Böyle olunca, üçüncü kişi sıfatı diğer sigortalarda sigortalıya verilirken, sorumluluk sigortasında ise zarar görene verilmiş olmaktadır.

16. Buna bağlı olarak, sigorta ettiren kendi sorumluluğu için bir sigorta yaptırdığında, menfaat ve sigortalı sıfatının kendisine mi yoksa zarar görene mi ait olduğu problemi ortaya çıkar. Sigorta ettirenin bir başkasının sorumluluğu için sigorta yaptırması ihtimali ileri sürülerek bu problem daha karmaşık hale getirilebilir. Bu tebliğde girilmeyecek olmakla beraber, bu konuda önemli tartışmalar çıkabilecek gibi görünmektedir.

17. Pratik amaçlarla, TTK m.1454'e yapılan atfın pratik sonuçlarına bakmak, bu tebliğe daha uygundur. Kanaatimizce, savunmalar konusundaki genel kabuller nedeni ile, bu atfın doğrudan davada zarar gören üçüncü kişiye sağladığı büyük bir avantaj yoktur. Yerleşik kabullere temel değişiklikler getiren farklı yorumlar yapılmadan, atfın üçüncü kişinin durumuna sağladığı katkı oldukça sınırlıdır. Muhtemelen, kavramın adından hareketle, yapılan atfı ile üçüncü kişinin durumunun güçlendirildiği düşünülmüş olmalıdır.

E) Kanuni Şart ve Eksik Teselsül

18. TTK m.1473/1'e göre: "Sigortacı... sigortalının... sorumluluğu nedeniyle zarar görene,... tazminat öder." Buna göre, sigortalının sorumlu olması, sigortacının üçüncü kişiye karşı sorumluluğu için bir "kanuni şart" olarak nitelenebilir. Sorumluluk ilişkisinde sigortalı sorumlu ise sigortacı da sorumludur; sigortalı sorumlu değilse sigortacı da değildir. Kanuni şart hakkında şart hükümleri kıyasen uygulanır. Bu hü-

kümler savunmalarla ilgili problemlere cevap vermekten uzak olmakla beraber, belirli konularda yararlanma imkânı vardır.

19. TBK m.61'e göre; "*Birden çok kişi... aynı zarardan çeşitli sebeplerden dolayı sorumlu oldukları takdirde, haklarında müteselsil sorumluluğa ilişkin hükümler uygulanır.*" Üçüncü kişiye karşı, sigortalı sorumluluk ilişkisi nedeni ile sigortacı ise kanun gereğince sorumludur. Buna göre, ikisi arasındaki ilişki eksik teselsül olarak nitelenebilir. Müteselsil sorumlulukta savunmalar düzenlendiği için, aynı kurallar eksik teselsül için de uygulanabilir.

F) Üçüncü Kişinin Bilgi Alma Hakkı

20. TTK'da üçüncü kişiye doğrudan dava hakkı tanınmış ise de, ne bilgi alma hakkına dair usul ve esaslar düzenlenmiş ne de böyle bir hakkın varlığından söz edilmiştir. Hâlbuki bilgi alma hakkı doğrudan davanın temel problemlerinden biridir. Üçüncü kişi, zarar sorumlusunun sigortası olup olmadığını, varsa sigortacının kim olduğunu ve sigortanın hükümlerini (süre, limitler, vb.) bilemez. Bu bilgiye ancak zarar sorumlusu kendisine verdiğinde ya da talebin halli kapsamında kendisi ile irtibata geçen sigortacı verdiğinde ulaşabilir. Üçüncü kişi kendisinden talep etse bile, zarar sorumlusu pek çok nedenle bu bilgiyi ona vermektan kaçınabilir. Doğrudan sigortacıdan bilgi istemesi ise, gerek hukuki ve gerekse pratik açıdan, uygun bir çözüm değildir. Bu durumda, bilgi alamayan üçüncü kişi, kanunun kendisine tanıdığı doğrudan dava hakkını kullanamaz. Diğer taraftan, sigorta sözleşmesinden doğan çeşitli borç ve görev ihlallerinin üçüncü kişi açısından hangi sonuçları doğurduğu, üçüncü kişinin ihlâli tamir imkânına sahip olup olmadığı, oldukça kritik konulardır. Bunlar doğrudan bilgi alma hakkına dayalıdır. Böyle bir hak düzenlenmediği için, bu tebliğde üçüncü kişi lehine olan çözümler kabul edilecektir. Fakat *de lege feranda* belirtelim ki, bilgi alma hakkının usul ve esaslarının TTK'da yapılamasa bile murakabe mevzuatında düzenlenmesi zorunludur.

G) Davaya Konu Hak, Dava Hakkı ve Muacceliyet

21. TTK 1473/1'e göre: "*Sigortacı sorumluluk sigortası ile,... sigortalının... sorumluluğu nedeniyle zarar görene,... tazminat öder.*" TTK m.1478'e göre de: "*Zarar gören, uğradığı zararın... tazminini,... doğrudan sigortacıdan isteyebilir.*" İki hükmün birlikte yorumundan; zarar görene bir dava hakkı tanındığı, ayrıca mevcut olmayan bir hak için bir dava hakkı tanınması söz konusu olamayacağına göre, davaya konu edilebilecek bir de hak tanındığı, çıkmaktadır. İki hak arasında bir ayırım yapılması, bunların her ikisinin de aynı tarihte mi doğduğu, farklı tarihlerde doğmasının da mümkün olup olmadığı noktasında pratik önem taşır. Zira bir borcun doğması farklı, dava edilebilir hale gelmesi farklı tarihte olabilir. "*Ecel*" kökünden gelen "*muaccel*" terimi, bir borcun ancak vadesi dolunca talep ve dava edilebilir hale gelmesi anlamı taşır; buna göre borç daha önce dava edilemez (TBK m.90, BK, m.74). Dolayısıyla, iki hak arasındaki bu farka işaretlerle, sigortacının tazminat ödeme borcunun muaccel olması ile dava hakkının doğacağı, söylenebilir. Bu itibarla, TTK m.1427'nin önemi ortaya çıkmaktadır.

22. TTK m.1427/2'ye göre:

"*Sigorta tazminatı..., rizikonun gerçekleşmesini müteakip ve rizikoyla ilgili belgelerin sigortacıya verilmesinden sonra sigortacının edimine ilişkin araştırmaları bitince ve her halde 1446 ncı maddeye göre yapılacak ihbardan kırk beş gün sonra muaccel olur.*"

23. Borçlar, bir hesap neticesinde bulunacak ya da gayri muayyen olan vadelere de bağlı olabilir. Wade, anlaşma, işin niteliği veya bir kanun hükmünden doğabilir. Gerçekleşmesi şüpheli olaylara ise şart denir. Buna göre, fıkırdaki bir şartı takip eden bir vade öngörülmüştür. Riziko gerçekleşmedikçe vade işlemez, borç da muaccel olmaz. Riziko gerçekleştiğten sonra, TTK m.1446'daki ihbar görevinin yerine getirilmesi ile

vade işlemeye başlar ve (hangisi daha önce ise) sigortacının araştırmaları bitince ya da kırk beş günün sonunda dolar. Bu tarihte borç muaccel olur. Doğrudan dava hakkı da bu tarihte doğar.

24. Genel hükümler arasındaki TTK m.1446/1'e göre: "*Sigorta ettiren, rizikonun gerçekleştiğini öğrenince durumu gecikmeksizin sigortacıya bildirir*". Konuyla ilgili özel hüküm olan TTK m.1475 ise şöyledir:

"(1) *Sigortalı sorumluluğunu gerektirecek olayları, on gün içinde, sigortacıya bildirir.*

(2) *Sigortalı kendisine yöneltilen istemi, aksi kararlaştırılmamışsa derhal sigortacıya bildirir. Bu bildirim üzerine veya zarar görenin sigortacıya doğrudan başvurması halinde 1427 nci madde uygulanır.*"

25. İkinci fıkranın ikinci cümlesindeki "*bu bildirim*", "*talebin*" bildirilmesini nitelendirmektedir; yoksa ilk fıkra uyarınca "*olayın*" bildirilmesi hakkında değildir. Buna göre; TTK m.1427'nin harekete geçmesi ve sigortacının borcunun muaccel olması için (hangisi daha önce ise) şu ikisinden birinin gerçekleşmesi gerekir: Üçüncü kişi tarafından yapılan talebi sigortalının sigortacıya bildirmesi ya da üçüncü kişinin doğrudan sigortacıya başvurması. Bununla beraber, fıkraya sonradan eklenen ikinci cümle pek çok tartışmaya sebep olabilecek gibi görünmektedir. Bunlar tebliğimizin dışında tutulmuştur.

26. Dava hakkı muacceliyet ile doğduğundan, en erken TTK m.1475/2 uyarınca sigortacıya sigortalı tarafından yapılan bildirim veya üçüncü tarafından yapılan başvuru tarihinde doğar. Hâlbuki sigortalı, bu bildirim yapmamak ya da geciktirmek sureti ile dava hakkına zarar verebilir. TTK m.1478 gibi emredici bir hükümlerle üçüncü kişiye tanınan hakkı bu şekilde sigortalının iradesine bağlamak, doğru değildir. Üçüncü kişinin doğrudan başvuru yapması da, bilgi alma hakkı düzenlenmediği için, aksayan sistemi çalıştırmak için pratikte yeterli olmaz. Üstelik, söz konusu bildirim veya başvuru derhal yapılırsa bile, dava hakkı doğmadan önce sigortacı kırk beş güne sahiptir. TTK m.1427/2'nin son cümlesi uyarınca, bu süreyi biraz daha uzatmak da mümkün olabilir. Bu süre de, bazı ihtimallerde, bir borç ve görev ihlaline dayalı bir cayma veya fesih sureti ile dava hakkını ortadan kaldırmak için yeterli olur. Bütün bu problemlerden başta, sigortalı kendi yaptığı riziko tanımını üçüncü kişiye karşı ileri sürerek, kanunun ona sağladığı hakları ortadan kaldırmak veya sınırlamak isteyebilir. Zira TTK m.1473 uyarınca, riziko, olay, zarar, talep, ihbar gibi unsurlardan biri veya birkaçı esas alınarak tanımlanabilir. Bunların arasında da çoğu zaman yıllar geçer. Bu durumda, davaya konu hakkın ne zaman doğduğuna karar vermek büyük önem taşır.

27. Kanaatimizce, sigortacının riziko tanımı yerine, olay ve sözleşmelerin kurulma tarihini esas almak daha doğru olur. Buna göre, olay esaslı poliçelerde davaya konu hak olay tarihinde doğar. Olay yerine/yanında farklı bir esasa dayanan poliçelerde ise, olay poliçe süresi içinde gerçekleşmişse olay tarihinde, olay poliçe süresinden önce fakat geçmişe etki (*retro*) tarihi içinde gerçekleşmişse sözleşme kurulduğu tarihte, davaya konu hak doğar. Davaya konu hak doğduktan sonra, sigortacı dava hakkını sınırlayamazdır.

28. Son olarak, zamanaşımı başlangıcını ele almak gerekir. TTK m.1420'teki iki yıllık zamanaşımı "*alacağın muaccel olduğu tarihten*" itibaren işlemeye başlar. Buna göre, TTK m.1475/2'deki sigortalı tarafından yapılan bildirim ya da üçüncü kişinin doğrudan başvurusu üzerine işlemeye başlayacak en geç kırk beş günün sonunda, zamanaşımı süresi işlemeye başlayacaktır. Fakat vadeyi hem sigortalı hem de üçüncü kişinin harekete geçirebilmesi probleme yol açar. Sigortalı bildirimde bulduktan altı ay sonra bu kez üçüncü kişi başvuru yapmışsa, ilk bildirim ile borç muaccel olur. Dolayısıyla, sigortacı altı aydır temerrütte olduğu için bu üçüncü kişinin lehinedir, fakat zamanaşımı süresi altı ay kısaldığı için aleyhinedir. Kanaatimizce, eğer üçüncü kişi önceki tarihte sigortacıya başvurmuşsa, zamanaşımı başlangıcı için bu başvuru esas

alınmalıdır. Sigortalı önceki tarihte bildirimde bulunmuşsa, ancak üçüncü kişinin bundan haberdar olduğu ispatlandığı takdirde, bu bildirim zamanasını başlangıcına esas alınabilmelidir.

III. Sigortalının Savunmaları

29. Sigortalının üçüncü kişiye karşı ileri sürebileceği savunmalar; takas gibi “*kişisel savunmalar*” ve sorumluluk ilişkisinden doğan “*ortak savunmalar*” şeklinde ikiye ayrılabilir. Sigortacı ile sigortalı arasında eksik teselsül (TBK m.61) bulunduğundan, sigortacı kişisel savunmalara dayanamaz; fakat ortak savunmalara dayanabilir (TBK m.164). Kanuni şart görüşü de bu sonucu doğrular. Buna göre, sigortalı üçüncü kişiye karşı sorumlu ise ve sorumlu olduğu ölçüde, sigortacı da sorumludur. Sigortalıyı tamamen veya kısmen sorumluluktan kurtaran savunmalar, sigortacı tarafından da kullanılabilir.

30. Bununla beraber, sigortalı ile üçüncü kişi arasında sorumluluğu değiştiren sözleşmeler yapılmış olabilir. Bunlar, sorumluluğu ağırlaştırabilir veya hafifletebilir, sorumluluk doğmadan önce veya doğduktan sonra yapılmış olabilir. TTK m.1476/4 uyarınca, sigortacının onay vermediği bir sulh onu bağlamaz. Dolayısıyla, sorumluluk doğduktan sonra yapılan sözleşmeler bu kapsama girebilir. Sorumluluk doğmadan önce yapılan ve sorumluluğu hafifleten sözleşmelere ise, sigortacının dayanabileceğini kabul etmek gerekir. Böyle bir sözleşmenin sorumluluğu ağırlaştırması durumunda ise, sigortacı bunu biliyorsa problem yoktur; rizikonun ağırlaştığını düşünüyorsa fazla prim istemiştir. Aksi halde ise, beyan görevi ihlâli söz konusu olabilir; bu kapsamdaki savunmalar diğer başlığın konusudur.

IV. Sigorta Sözleşmesinden Doğan Savunmalar

A) TTK m.1473-1485’te Sayılan Savunmalar

1) Sigorta Bedeli

31. Sigorta bedeli, TTK m.1478’de üçüncü kişiye tanınan doğrudan dava hakkı üzerine konan iki açık sınırlamadan biridir. Buna göre, üçüncü kişi, uğradığı zararın ancak sigorta bedeline kadar olan kısmını sigortacıdan isteyebilir; bunu aşan kısmı isteyemez. Sigortacının bu savunmaya dayanabileceğinde bir tereddüt yoktur. Bununla beraber, sigorta bedeli ile bağlantılı bazı özel durumlara temas etmek gerekir.

32. Eğer somut olayda uygulanacak sigorta bedeli birden çok üçüncü kişiyi tazmin etmek için yeterli değilse, sigortacının bir garame dahilinde tazminat ödemesi söz konusu olur. Bu savunma da üçüncü kişiye karşı ileri sürülebilir. Bununla beraber, on yıla kadar uzayabilecek zamanasını süreleri dolayısıyla çeşitli güçlükler çıkabileceğine de işaret etmek gerekir. Diğer taraftan, garame aynı olaydan çıkan sorumluluklar için söz konusu olur. Farklı olaylardan çıkan sorumlulukların birbirini etkilemesi ise, kısmi ödemelerin sigorta bedelinden düşülmesi ile ilgili bir konudur. Sorumluluk sigortasında kısmi ödemelerin sigorta bedelinden düşüleceği yönündeki bir sözleşme hükmü, ne TTK m.1428/1 ne de 1452/3’e uygun olur. Böyle bir savunma üçüncü kişiye karşı ileri sürülemez.

33. Diğer bir konu, sigortacılıkta oldukça sık kullanılmakla beraber, kanunda düzenlenmemiş olan muafiyetlerdir. TTK m.1478’de; “*Zarar gören, uğradığı zararın sigorta bedeline kadar olan kısmının tazminini, ... doğrudan sigortacıdan isteyebilir.*” denilmektedir. Sigorta bedeli, sigortacı ile sigorta ettiren tarafından serbestçe belirlenir. Dolayısıyla hüküm, sigorta sözleşmesinin taraflarına verilen, doğrudan dava hakkını sınırlama yetkisi olarak yorumlanabilir. Bununla beraber, verilen hakkın stüjesi üçüncü kişidir ve sınırlama yetkisi de üst sınırın belirlenmesi hakkındadır. Muafiyetler ise, bu üst sınır içinde konan yeni sınırlamalardır. Madde bir alt sınıra veya bir indirim ölçüsüne yer vermemiştir. Kanaatimizce, dar yorum yaparak, muafiyeti sadece sigortalı ile sigortacı arasında ileri sürülebilecek bir savunma olarak kabul etmek daha doğru olur.

34. Son olarak, mahkeme masraflarının sigorta bedelinden düşülüp düşülmeyeceğine temas etmek gerekir. TTK m.1474/1 ve 1476'nın birlikte yorumuna göre; sigortacı isterse bütün masrafları kendisine ait olmak üzere sigortalıyı savunur, bunu istemediği takdirde ise sigortalı aleyhine kesinleşen tazminatı öder. Her iki madde de üçüncü kategori hükümdür (TTK m.1486/3). Dolayısıyla, mahkeme masrafları sigorta bedelinden harihtir. Aksi yöndeki bir hüküm ne sigortalıya karşı ne de doğrudan davada üçüncü kişiye karşı da ileri sürülebilir.

2) Zamanaşımı

35. TTK m.1478'de doğrudan dava hakkına getirilen ikinci açık sınırlama zamanaşımıdır. Doğrudan davada iki tane zamanaşımı süresi vardır: Alacağın muaccel olduğu tarihten itibaren iki yıl (TTK m.1420) ve her halde sorumluluk doğuran olayın meydana gelmesinden itibaren on yıl (TTK m.1482) içinde dava açılması gerekir.

36. TTK m.1427/2 uyarınca, sigortalı tarafından yapılan bildirim veya üçüncü kişi tarafından yapılan doğrudan başvuru üzerine (TTK m.1475/2), (hangisi daha önce ise) sigortacının araştırmaları tamamlanınca ya da en geç kırk beş günün sonunda, borç muaccel olur. Dolayısıyla, süreci hem sigortalı hem de üçüncü kişi işletmeye başlatabilir. TTK m.1427/2, 1446 ve 1475/2 hükümleri birlikte yorumlanarak, muacceliyete ne anlam verilmesi gerektiği yukarıda açıklanmıştı. Buna göre; eğer üçüncü kişi önceki bir tarihte sigortacıya başvuru yapmışsa, bu tarih esas alınmak sureti ile zamanaşımı başlangıcı belirlenmelidir. Eğer sigortalı önceki bir tarihte sigortacıya bildirimde bulunmuşsa, ancak üçüncü kişinin bundan haberdar olduğu ispatlandığı takdirde, bu bildirim zamanaşımı başlangıcı için esas alınabilmelidir.

3) Sözleşmede Öngörülen Olay

37. TTK m.1473/1'e göre: "*Sigortacı sorumluluk sigortası ile,... sigortalının sözleşmede öngörülen... bir olaydan kaynaklanan sorumluluğu nedeniyle... tazminat öder.*" Sigortacının üçüncü kişiye karşı sorumluluğu her ne kadar kanundan doğuyor ise de, kanunun bu sorumluluğu sigorta sözleşmesi nedeni yüklemiştir. Buna göre, zarar sorumlusunu sigorta etmemiş olan bir sigortacının üçüncü kişiye karşı sorumlu olmaması ne kadar tabii ise, sigortacının sözleşmede üstlenmediği bir olay için tazminat ödememesi için de durum aynıdır. Dolayısıyla, TTK m.1473 koruyucu ve/veya emredici bir hüküm olmamakla beraber, bu savunma üçüncü kişiye karşı ileri sürülebilir. Fakat bu konuda iki hususa işaret etmek gerekir:

38. Birincisi, sigortacının özel şartlar yoluyla sözleşmede öngörülen olay kavramını sınırsızca daraltması, sigorta genel şartları ile engellenebilir (SK m.11/1). Genel şartlarda bu kavrama dair üçüncü kişi lehine tanımlamalar yer aldığında, sigortacı zaten bu genişlikte bir teminat sağlamayı sözleşme ile üstlenmiş olur. İkincisi ise, teminatın kapsamı ve istisnaların poliçede açıkça belirtilmesi gerekir; bu konudaki herhangi bir bulanıklığın riski sigortacı üzerindedir (TTK m.1409/2).

4) Sigorta Süresi İçinde Gerçekleşen Olay

39. TTK m.1473/1'e göre:

"Sigortacı sorumluluk sigortası ile, sözleşmede aksine hüküm yoksa,... sigortalının... zarar daha sonra doğsa bile, sigorta süresi içinde gerçekleşen bir olaydan kaynaklanan sorumluluğu nedeniyle... tazminat öder."

Madde gerekçesine göre, kanun olay esaslı poliçeleri kural kabul etmiş, fakat hüküm emredici olmadığından, farklı esaslara dayalı sigorta yapılabilmesi için de imkân tanımıştır. Buna göre, olay, zarar, talep ve ihbar gibi unsurların biri veya birkaçını esas alan, farklı esaslı veya karma poliçeler düzenlenebilir. Bunun pek çok faydası vardır. Fakat bu genişlik, aynı zamanda, doğrudan davada ileri sürülebilecek savunma-

lar üzerinde sigortacıya çok geniş bir hareket alanı da tanımaktadır. İyi kaleme alınmış poliçe hükümleri doğrudan dava hakkını etkili şekilde sınırlayabilir.

40. Bu konuda da yine iki hususa işaret etmek gerekir: Birincisi, genel şartlarla sigortacının alanını daraltma ve istisnalardaki bulanıklığı sigortacı aleyhine yorumlama konularındaki açıklama, burada da geçerlidir. İkincisi ise, sigortacı tarafından riziko istisnalarından yararlanmak sureti ile, borç ve görev ihlallerine kanunda bağlanan sonuçların üçüncü kişi aleyhine değiştirilmesi, bu hususlar için kanunda belirlenen hükümler üzerinden yorum yolu ile sınırlanabilir.

5) Sigortalının Kastı ve Geçerli Olmayan Sigorta

41. TTK m.1477'ye göre: “*Sigortacı, sigortalının, sorumluluk konusu olayı kasta gerçekleştirilmesinden doğan zararlardan sorumlu olmaz.*”. Gayet açık olan madde birinci kategori koruyucu hüküm olduğundan (TTK m.1486/1), buna aykırı sözleşmeler geçersizdir. Geçersizlik, üçüncü kişi dahil olmak üzere, herkese karşı ileri sürülebilir. Sigortalının fiillerinden sorumlu olduğu kişilerin kastını ise, bu kuralın dışında değerlendirmek gerekir (TTK m.1429).

42. TTK m.1404'e göre de “*sigortalının, kanunun emredici hükümlerine, ah-lâka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı bir fiilinden doğabilecek bir zararını teminat altına almak amacıyla sigorta yapılamaz.*”. Birinci kategori koruyucu hüküm olduğu için, buna aykırı bir sözleşme geçersiz olur. Bu savunma da, yine aynı şekilde, üçüncü kişiye karşı ileri sürülebilir.

6) Takas

43. TTK m.1480'e göre: “*Sigortacı, zarar görene ödeyeceği sigorta tazminatını, sigorta sözleşmesinden doğan alacakları ile takas edemez.*”. Bu ikinci kategori koruyucu hükümdür; sözleşmeye konulan aksi yöndeki bir hüküm geçersizdir. Madde gerekçesinde, bu yasağın sigortalı açısından ise geçerli olmadığı belirtilmektedir. Eğer sigortalı üçüncü kişiyi tazmin ettikten sonra sigortacıya başvurmuşsa, sigortacı bu aşamada prim alacağına tazminat ile takas edebilir.

7) Bildirim Görevi

44. Sigortalı, sorumluluğunu gerektirecek olayları on gün içinde ve kendisine yöneltilen talepleri ise derhal, sigortacıya bildirmekle yükümlüdür (TTK m.1475). Bunu ihlâl etmenin sonucu tazminatta indirim yapılmasıdır (TTK m.1475/3, 1446/2-3). İndirim için üç şart aranır: (i) Sigortacının rizikonun gerçekleştiğini daha önce fiilen öğrenmemiş olması (TTK m.1446/3), (ii) bildirim yapılması veya geç yapılmasının ödenecek tazminatı artırması, ve (iii) sigortalının kusuru. Gerek TTK m.1446'nın kendisi ve gerekse TTK m.1475/3 ile bu maddeye yapılan atf, üçüncü kategori koruyucu hükümdür. Sigortalı aleyhine değiştirilemez; dolayısıyla aksi yöndeki bir sınırlama üçüncü kişiye karşı da ileri sürülemez.

45. TTK m.1446'nın kendisinin üçüncü kişiye karşı ileri sürülüp sürülemeyeceği konusunda ise, kanaatimizce “*üçüncü kişi lehine yorum*” daha üstün tutulmalıdır. Buradaki görev ihlâlinin sonucu tazminatta indirim ise de, üçüncü kişi tarafından TTK m.1475/3 uyarınca yapılan bir bildirim, böyle bir indirim engel olur (TTK m.1446/3). Böylece, üçüncü kişi, sigortalıya ait ihlâli tamir edebilir. Üstelik bu, sigortacının aleyhine de değildir. Fakat bilgi alma hakkı düzenlemediği için, üçüncü kişi sigortayı ve sigortacıyı bilemeyebilir. Dolayısıyla, bilmediği bir poliçe altında bildirimde bulunabilmesi de mümkün olmaz. Kendisine ait olmayan ve sonuçlarına engel olamayacağı bir ihlâle bağlanan sonuçları üçüncü kişiye yüklemek, amaca, adalet ve menfaatler dengesine uygun görünmemektedir. Bu nedenlerle, TTK m.1475/3 ve m.1446'daki savunma sadece sigortalıya karşı ileri sürülmelidir.

8) Zarar Görenin Bilgi Verme Görevi

46. TTK m.1479'da, sigortacının olayın ve zararın belirlenmesi amacıyla, üçüncü kişiden bilgi alma hakkı düzenlenmiştir. Bu hak bir yandan olayın sigorta kapsamında olup olmadığının tespiti, diğer yandan zararın ve dolayısıyla tazminatın tespitine yönelik ve TTK m.1427 kapsamındaki araştırmalara yardımcı olmak içindir. Üçüncü kişiye de, istenmesi haklı görülebilecek bilgi ve belgeleri, sigortacıya sağlama görevi yüklenmiştir. Bu görevi ihlâl sonucunda, tazminatta indirim yapılmasıdır. Hükme göre; “*sigortacının sorumluluğu, zorunluluk yerine getirilmiş olsaydı ödemek zorunda kalacağı miktarla sınırlıdır.*” Fakat indirim yapılabilmesi için, ihlâl indirim sonucu doğuracağı hususunun zarar görene yazılı olarak bildirilmesi gerekir.

47. TTK m.1447/1 ise, aynı hususta bu kez sigortalıya görev yükleyen bir hükmüdür. Buna göre, sigortalı, rizikonun ve tazminatın kapsamının belirlenmesinde gerekli ve kendisinden beklenebilecek olan her türlü bilgi ve belgeyi makul bir süre içinde sağlamak zorundadır. İhlâl sonucunda ise, ihlâl nedeni ile tazminat artmışsa kusunun ağırlığına göre tazminatta indirim yapılmasıdır (TTK m.1447/2). Sigortalı bir ihlâl içinde olsa bile, aynı bilgi ve belgelerin TTK m.1479 uyarınca üçüncü kişiden elde edilmesi mümkündür. Bu nedenle, bildirim görevinde olduğu gibi, bunun da sadece sigortalıya karşı ileri sürülebilecek bir savunma olduğunu kabul etmek gerekir.

9) Halefiyet Hakkına Zarar Verme

48. TTK m.1481/3'e göre: “*Sigortalı veya zarar gören... [halefiyet] haklarını ihlâl edici şekilde davranırsa, sigortacıya karşı sorumlu olur.*” Taslak'ta sigortacının hem sigortalı hem de zarar görene halef olacağı kabul edilmiş, üçüncü fıkra da buna göre anlamlı idi. Fakat Tasarı ile zarar gören halef olunacak kişiler arasında çıkarıldığı halde üçüncü fıkradaki ibarenin çıkarılmamıştır. Üçüncü kişi kendi sahip olduğu herhangi bir hak üzerinde bir tasarrufta bulunmuşsa, bu hakta halef olamayan sigortacının böyle bir tasarruftan zarar görmesi de söz konusu olmaz. Sigortalının sahip olduğu bir hak üzerinde üçüncü kişinin tasarrufta bulunması da, yine söz konusu olmaz. Dolayısıyla, fıkra doğrudan üçüncü kişi hakkında bir hüküm koyuyor gibi görünse de, öyle değildir.

B) Diğer Görev İhlalleri

49. Görev ihlallerinin sigortalı açısından sonuçları TTK'da adil şekilde düzenlenmiştir. Dünyadaki son sigorta hukuku reformlarında kabul gören kusur, nedensellik, oransallık, tamir imkânı gibi prensipler, TTK'da yerini bulmuştur. Kusurlu olmayan, önemsiz veya gerçekleşen rizikoya etkisi olmayan ihlaller sebebi ile sözleşmeden cayma veya teminatın askıya alınması gibi, sigortacı lehine sert sonuçlar yoktur. Bu sonuçlar üçüncü kişi için de aynen geçerli olduğunda, genellikle büyük haksızlıklar çıkmaz. Tamamı üçüncü kategori koruyucu hüküm olan bu sonuçlar, sigortalı ve dolayısıyla üçüncü kişi aleyhine de değiştirilemez.

50. Fakat sigortalı tarafından gerçekleştirilen bir görev ihlalinin sonuçlarının üçüncü kişiye karşı ileri sürülmesi, yine de onun aleyhinedir. Bu sonuç çoğu zaman tazminatta indirimdir. Dolayısıyla, bu görev ihlallerinin sadece sigortalıya karşı mı ileri sürüleceği, yoksa üçüncü kişiye karşı da mı ileri sürülebileceği, oldukça önemlidir. TTK'da bu hususta açık hükümler olmadığı için, yorum yolu ile bir sonuca varmak gerekir. Bu yorumlarda her görevin kendi özellikleri göz önünde bulundurulmalı, sonucun adalete, amaca ve menfaatler dengesine uygun olup olmadığı gözetilmelidir. Buna göre, farklı görevler için farklı sonuçlara varılabilir. Ayrıca, TTK m.1473 uyarınca oldukça çeşitli ve farklı esaslara dayalı poliçeler yapılabileceği için, bu aşamada bütün bu farklılıklar için yeknesak bir çözüm önerilebilir mümkün ve gerekli değildir. Bunun yerine, “*üçüncü kişi lehine yorum*” ve “*üçüncü kişi aleyhine yorum*” için dayanılabilecek esasları belirlemenin daha doğru olacağı düşünülmüştür.

51. “Üçüncü kişi aleyhine yorum” şu esaslara dayanabilir: Sigortacının sorumluluğu kanundan doğsa bile, sigorta sözleşmesi sebebiyle ve onun hükümlerine göredir. Sorumluluk sigortası üçüncü kişi lehine sözleşme sayılsa bile, bu sonuç sigorta sözleşmesinden doğan savunmaların üçüncü kişiye karşı ileri sürülmesine engel olmaz. Sadece bildirimden önceki ihlaller ve bildirimden sonraki ihlaller ayrımı üzerinden, savunmaları sınırlamak belki mümkün olabilir. Görev ihlallerinin sonuçları üçüncü kişi açısından da adil ve amaca uygundur, onu daha fazla korumak menfaatler dengesini sigortacı aleyhine bozar.

52. “Üçüncü kişi lehine yorum” ise şu esaslara dayanabilir: Üçüncü kategori koruyucu hükümler, sigortalı ve dolayısıyla üçüncü kişi lehine değiştirilebilir. Kanun gerek sigortacıyı ve gerekse kamuyu böyle bir değişikliğe karşı koruma gereği duymamıştır. Eğer böyle bir gerek duysaydı, görev ihlalleri üçüncü kategori yerine ikinci kategori koruyucu hükümlerle düzenlenir, böyle yapılıncı da bu sonuçlar sigortacı aleyhine değiştirilemezdi. Üçüncü kişiye doğrudan dava hakkı tanıyan TTK m.1478 ise emredicidir ve üçüncü kategori koruyucu hükümlerden daha güçlüdür. Maddede tanınan hak, bizzat aynı maddede yer alan sınırlamalar dışında (sigorta bedeli, zamanaşımı) ancak en az aynı güçteki bir emredici hükümle (TTK m.1478, 1404, vb.) sınırlanabilir.

1) Sözleşme Yapıldığı Sıradaki Beyan Görevi

53. TTK m.1435 vd. maddelerde beyan görevi yer alır. TTK m.1439’da ihlâlin ne zaman öğrenildiğine göre, sonuçları ikiye ayrılmıştır: Eğer riziko gerçekleşmeden öğrenilmişse, sigortacı sözleşmeden cayabilir. Eğer riziko gerçekleştikten sonra öğrenilmişse, çeşitli ihtimallere göre, sigortacı sorumluluktan tamamen veya kısmen kurtulur. Belirtmek gerekir ki, bunlar pek çok ülkeye nazaran daha adil olan sonuçlardır.

54. Tek esasa dayalı bir poliçede rizikoyu ve dolayısıyla ihlâl uygulamak sonucu belirlemek büyük bir güçlük taşımaz. Fakat karma poliçelerde, sigortacı beyan edilmeyen olayı henüz o olay nedeni ile bir talep yapılmadan önce öğrenebilir. Dolayısıyla, sigortacının ihlâli riziko gerçekleşmeden önce mi yoksa sonra mı öğrendiğine karar vermek gerekir. Açık olan bir riziko tanımının üçüncü kişi açısından adil olmayan sonuçlara yol açması da mümkün olabilir.

55. Olay esaslı poliçelerde, üçüncü kişinin caymadan kötü etkilenme ihtimali zayıftır. Zira tartışılan ihtimalde riziko ve dolayısıyla olay henüz gerçekleşmemiş, doğrudan dava hakkı da henüz doğmamıştır. Kendisi açısından henüz bir olumsuzluk doğmamış olan sigortacının, prim farkı isteyerek sözleşmeyi devam ettirmesi de mümkündür. Talep esaslı poliçelerde ise, beyan edilmemiş bir olayı henüz talep yapılmadan öğrenmiş sigortacı, sözleşmeden caymak isteyebilir. Böyle bir durumda, sigortacı açısından, talep yapılmadığı için riziko gerçekleşmemiş ve dolayısıyla cayma hakkı mevcuttur. Üçüncü kişi açısından ise, olay gerçekleşmiş ve bu olayı da kapsayan talep esaslı bir poliçe yapılmakla, doğrudan davaya konu hak doğmuştur. Tabiatıyla, bu ihtimalde olay, ya poliçe süresi ya da geçmişe etki (retro) tarihi içinde gerçekleşmiş olmalıdır. Kanaatimizce, burada üçüncü kişinin doğmuş olan hakkı, sigortacının kendi yaptığı riziko tanımı gerekçe gösterilerek bertaraf edilememeli, cayma hakkı olmamalıdır. Sigortacı kendi riziko tanımını ileri süremeyince, ihlâl TTK m.1439/1 yerine 1439/2 uygulanır.

56. TTK m.1439/2 açısından, sorumluluk sigortasının hangi esasa dayandığı önemli bir fark çıkarmaz. Sigortacı bu hükme dayanmak istediği zaman, üçüncü kişinin davaya konu hakkı doğmuştur. Dolayısıyla, “üçüncü kişi lehine yorum” veya “üçüncü kişi aleyhine yorum” tercih edilerek yeknesak bir sonuca varılabilir. Kanaatimizce, burada ikinci yorum daha ağır basmaktadır. Üçüncü kişinin aleyhine değiştirilemeyecek TTK m.1439/2’deki sonuçların üçüncü kişiye karşı ileri sürülmesinde, adalete, amaca ve menfaatler dengesine aykırı bir yön yok gibi görünmektedir. Burada hesaba

katılamayan somut olay gerçeği öyle yapmayı gerektirdiği takdirde, bazı özel sorumluluk sigortaları için üçüncü kişiyi daha fazla koruyan sigorta genel şartları ile dengeyi yeniden sağlamak da her zaman mümkündür.

2) Sözleşme Süresince Beyan Görevi

57. TTK m.1444'te sigortalıya rizikoyu veya mevcut durumu ağırlaştırarak tazminat tutarını artıran davranışlardan kaçınma, rizikoyu ağırlaştıran değişiklikler meydana gelmişse bunu da sigortacıya bildirme görevi yüklenmiştir. İhlâlin sonucu da yine, sigortacının bunu öğrenme zamanına göre ikiye ayrılmıştır: Eğer ihlâl riziko gerçekleşmeden öğrenilmişse, sigortacı ilave prim isteyebilir veya sözleşmeyi feshedebilir (TTK m.1445/1). Eğer riziko gerçekleştikten sonra öğrenilmişse, beyan görevi ihlâli (TTK m.1439/2) ile paralel sonuçlar doğar. TTK m.1445 de üçüncü kategori koruyucu hüküm olduğundan, sigortalı ve dolayısıyla üçüncü kişi aleyhine değiştirilemez. Bu görev ihlâli konusunda da, yukarıdaki açıklama geçerlidir. Tek fark, rizikonun gerçekleşmesinden önce öğrenilen ihlâle cayma yerine fesih sonucu bağlanmasıdır. Bu ileriye etkili sona erme hali ise de, sırf talep esaslı poliçelerde cayma için yukarıda belirtilen sakıncalar burada da söz konusu olabilir.

3) Koruyucu Önlemler Alma Görevi

58. TTK m.1448'de, riziko gerçekleştiğinde veya gerçekleşme ihtimali yüksek olduğunda, zararın önlenmesi, azaltılması ve artmasına engel olunması için gerekli önlemleri alma ve sigortacının bu konudaki talimatlarına uyma görevi sigortalıya yüklenmiştir. Buna aykırılığın sigortacı aleyhine sonuç doğurması halinde ise, kusurun ağırlığına göre tazminattan indirim yapılır (TTK m.1448/2). Bu da üçüncü kategori koruyucu hükümler arasındadır, sigortalı ve dolayısıyla üçüncü kişi aleyhine değiştirilemez.

59. Bu tür tedbirler bütün tarafların lehinedir. Mesela, kolu kötü şekilde kırılan bir işçinin derhal tedavisi yapılmadığında, kangren olan kolun kesilmesi söz konusu olabilir. Bu da hem işçinin zararını hem de sigortalının ve dolayısıyla sigortacının zararını artırır. Böyle durumlar için TTK m.1448 sigortalıya herkesin menfaatini koruma görevi yüklemektedir. Fakat ihlâl durumunda üçüncü kişiye ödenecek tazminatı sigortalının kusuru oranında indirim tabi tutmak, adalete, amaca ve menfaatler dengesine pek uygun görünmemektedir. Çünkü sigortalı ne kadar fazla umursamaz davranırsa zarar o kadar artar, fakat üçüncü kişinin alacağı tazminat da o kadar azalır. Dolayısıyla, "üçüncü kişi lehine yorum" tercih edilmeli, bu savunma üçüncü kişiye karşı ileri sürülemez.

4) Zararın Gerçekleştiği Yerde Değişiklik Yapmama Görevi

60. TTK m.1471 uyarınca, zararın gerçekleştiği yerde, zararın sebebinin ve miktarının belirlenmesine engel olacak veya bunu güçleştirecek değişiklikler yapılamaz. Sigortacının onayıyla, zararı azaltma amacıyla veya zararın tespitinden sonra yapılan değişiklikler, bunun dışındadır. İhlâl halinde kusurun ağırlığına göre tazminatta indirim yapılır. Bu da yine sigortalıya yüklenen bir görevdir ve üçüncü kategori koruyucu hükümdür.

61. Bu görev de bütün tarafların menfaati ilgilendirir ve aynı olayda bir tarafın menfaati ile diğerininki çatışabilir. Bu görev, tazminat tutarının yanı sıra, zararın sigorta kapsamında mı yoksa dışında mı kaldığını belirlemek açısından önemlidir. Bu nedenle, TTK m.1471'e aykırı bir değişiklik, sigortacı ile sigortalı arasındaki bir menfaat çatışması anlamına gelebilir. Mal sigortasına ait bu hükmün ilk ve doğrudan etkisi budur. Fakat sorumluluk sigortasına uygulandığında, menfaat çatışmasına üçüncü kişi de katılır. TTK m.1471 haksız fiilde üçüncü kişinin menfaatini, sert sorumluluk hallerinde ise karşı tarafın menfaatini korur. Bu tersinden söylenirse; TTK m.1471'i ihlâl, haksız fiilde karşı tarafın lehine, sert sorumluluk hallerinde ise üçüncü kişinin lehine

olabilir. Bu sonuç, zararın sebebi ve miktarını ispat yükünün kime ait olduğundan çıkar. Tabiatıyla, sigortacı ile sigortalı, sorumluluk sigortasında daima aynı tarafta değildir, ilk çatışma burada da söz konusu olabilir. Kanaatimizce, taşıdığı bu özellikler nedeni ile, burada da “*üçüncü kişi lehine yorum*” tercih edilmeli, bu savunma üçüncü kişiye karşı ileri sürülememelidir.

C) Prim Ödememe

62. Prim ödememenin sonuçları içinde doğrudan dava ile ilgili olanı; sona ermez. TTK m.1434/2 uyarınca, peşin prim veya ilk taksit ödenmemişse, üç ay harketsiz kalan sigortacı, bu süre sonunda sözleşmeden caymış addolunur. Sigortacı daha erken caymak istiyorsa, söz konusu üç ay içinde de istediği zaman sözleşmeden cayabilir. Eğer üç aylık süre içinde prim alacağı için dava veya takip başlatırsa, bu karine devreye girmez. Tabiatıyla, üç ay dolmadan veya sigortacı caymadan prim ödendiği takdirde, artık sözleşmeden cayılamaz.

63. Kanaatimizce, bu savunmanın üçüncü kişiye karşı ileri sürülmesi, adalete, amaca ve menfaatler dengesine aykırı olmaz. Beyan görevi ihlâlindeki caymadan farklı olarak, burada sigortacının sorumluluğu zaten hiç başlamamıştır (TTK m.1421/1). Burada “*üçüncü kişi aleyhine yorum*” tercih edilebilir. Ayrıca belirtmek gerekir ki, TTK m.1434/2 ve 1421/1’de sözleşme ile sigortalı ve dolayısıyla üçüncü kişi lehine değişiklik yapılabilir. Dolayısıyla, somut olay gerçeği öyle yapmayı gerektirirse, bazı özel sorumluluk sigortalıları için üçüncü kişiyi daha fazla koruyan sigorta genel şartları ile deneyi yeniden sağlamak da mümkündür.

64. TTK m.1434/3 uyarınca, sonraki taksitler ödenmemiş ise, sigortacı sözleşmeyi feshedebilir. Bu da üçüncü kategori koruyucu hükümdür (TTK m.1452/3) ; sonraki taksitlerin ödenmemesi için fesih yerine cayma kararlaştırılmaz.

65. Olay esaslı poliçeler açısından, fesihte üçüncü kişi aleyhine bir yön yoktur. Talep esaslı poliçeler açısından ise, olay sigorta süresi içinde gerçekleşmiş, talep fesihten sonra yapılmış olabilir. Bu durumda, sigortacı rizikonun talep olduğunu, fesihten sonra gerçekleşen rizikonun kapsam dışında kaldığını ileri sürebilir. Doğrudan dava hakkının talep üzerine TTK m.1427 uyarınca doğduğunu, fesih tarihinde dava hakkının mevcut olmadığını da, buna ilave edebilir. Fakat davaya konu hakkın olay veya sözleşmenin kurulması tarihinde doğduğu, sigortacının kendi riziko tanımı ile bunu bertaraf edemeyeceği, açıklanmıştır. Dolayısıyla, cayma etkisi doğuran böyle bir fesih üçüncü kişiye karşı ileri sürülememelidir. Ayrıca belirtmek gerekir ki, TTK m.1434/3 uyarınca, fesih için sigortacının on günlük bir süre vermesi gerekir ve bu süre içinde prim ödenerek feshe engel olunabilir. Fakat üçüncü kişiye bu imkân da verilmemiştir.

V. Birden Çok Sigortacıya Karşı Dava Açılması

66. Bazı durumlarda, aynı sorumluluk birden fazla poliçe kapsamına girer. Üçüncü kişi, 2010 yılında kullandığı bir ilaçtan dolayı, 2011 yılında kör olmuş, 2012 yılında ilaç firmasına dava açmıştır. İlaç firmasının 2010 yılı için olay, 2011 yılı için zarar ve 2012 yılı için talep esaslı sorumluluk poliçesi varsa, bu poliçelerin üçü de söz konusu sorumluluğu kapsar. Aynı esasa dayanan ve aynı süre için düzenlenmiş iki farklı sorumluluk poliçesi belli bir konuda üst üste biniyorsa, durum yine böyledir. Bundan başka, üçüncü kişiye karşı sorumlu olan birden fazla kişi bulunuyor ve bu kişiler sorumluluk sigortasına sahipse, yine böyle olur. Bütün bu ihtimallerde, üçüncü kişi bu sigortacıların hepsine birden doğrudan dava açabilir.

67. Birden çok sigortacıya karşı doğrudan dava açılırsa, birden çok sigortacı yukarıda açıklanan savunmaları yapar. Bunlar önemli bir fark taşımaz. Fakat bu ihtimale özgü olarak; aşkın sigorta, eksik sigorta ve çifte sigorta savunmaları ileri sürülmek istenebilir. Bunlar, sorumluluk sigortasında “*sigorta değerinin*” söz konusu olup

olmadığı tartışmasına bağlı olan savunmalardır. Bu önemli tartışma bu tebliğin kapsamı dışındadır; burada sadece sonuçlar açıklanacaktır.

68. Kural olarak, sorumluluk sigortasında eksik sigorta kabul edilmemelidir. Buna uygun olarak, eksik sigortaya dayalı bir indirim tabi olmaksızın, üçüncü kişi tazmin edilmelidir. Bir örnekle açıklarsak; eğer sigorta bedelleri sırasıyla 100 + 200 + 300 = 600 TL olan üç sigorta bulunuyor ve üçüncü kişiye ödenecek toplam tazminat 700 TL ise, üç sigortacı 100 + 200 + 300 = 600 TL tazminat ödemelidir. Eksik sigortaya dayalı indirim yapılmamalı, sigortalının cebri icraya konu olabilecek malvarlığı araştırılmamalı, üçüncü kişi toplam sigorta bedelleri nispetinde tamamen tazmin edilmelidir.

69. Kural olarak, sorumluluk sigortasında aşkın sigorta da kabul edilmemelidir. Buna uygun olarak, aşkın sigortaya dayalı bir indirim tabi olmaksızın, üçüncü kişi tamamen tazmin edilmelidir. Yukarıdaki örnek üzerinden açıklarsak, eğer üç sigortanın toplam sigorta bedeli 600 TL ve üçüncü kişiye ödenecek toplam tazminat 500 TL ise, sigortacıların “*nihai sorumluluğu*” şöyle hesaplanmalıdır: $[(500/600 \times 100) + (500/600 \times 200) + (500/600 \times 300)] = 83, 33 + 166, 66 + 249, 99 = 500$ TL. Sorumluluk sigortası da bir zarar sigortası türü olduğu, tazminat zararı aşamayacağı için, nihai sorumluluk 600 TL değil, 500 TL’dir. TTK m.1466/2 uyarınca, sigortalı her sigortacıdan ancak nihai sorumlu olduğu tutarı isteyebilir. Kanaatimizce, sigortacılar arasında eksik teselsül bulunması karşısında, üçüncü kişi her sigortacıyı kendi sigorta bedeline kadar müteselsilen sorumlu tutabilir. TTK m.1466/2 üçüncü kişiye karşı ileri sürülebilir.

70. Çifte sigortanın sorumluluk sigortasına kıyasen uygulanmasına dair öğretilerdeki görüşlere ise katılmıyoruz. Bu görüşlerin haklı olarak bertaraf etmek istedikleri sakıncalar, zenginleşme yasağı, tazminatın zararı aşması ve aşkın sigorta üzerinden önlenebilir. Böyle bir çözüm, çifte sigortada ortaya çıkabilecek sakıncaları önlemek için TTK m.1467’de kaleme alınan üç ihtimalden birincisi ile de paralel olur. Buna karşılık, sözü edilen sakıncaları bilen kanun koyucunun sorumluluk sigortası için çifte sigortaya atf yapmaması, TTK m.1467’in başka kanunlardan farklı olarak geçersizlik yaptırımı içermesi, böyle bir hükmü genişletmenin kıyas kurallarına uygun olmaması, çifte sigortada mal sigortaları bağlamında kurulan varsayımların sorumluluk sigortasının tabiatına uygun olmaması, TTK m.1467’deki diğer ihtimallerin hem sigortalı hem de üçüncü kişi için hak kaybına yol açması, bizim görüşümüzün dayandığı başlıca gerekçelerdir.

VI. Sonuç

71. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile sorumluluk sigortasının özel olarak düzenlenmesi son derece doğrudur ve çok uzun süredir mevcut bir ihtiyaca cevap verilmesi niteliğindedir. Kanun hükümleri, genel olarak, adil ve dünyada son yıllarda yapılan sigorta hukuku reformlarında kabul gören ilkeleri içermektedir. Üçüncü kişiye doğrudan dava hakkı tanınması da, yine doğru bir tercihtir. Bununla beraber, kurulan sistem çeşitli kusurlar da içermektedir. Bu kusurların bazıları Taslak’tan beri mevcuttur, bazıları da sonradan yapılan ilaveler ve değişikliklerin yol açtığı çelişkilerden kaynaklanmaktadır.

72. Koruyucu hüküm, emredici hükümler içindeki daha dar bir kategoriye ifade için kullanılmış bir kavram gibi görünmektedir. Buna göre, koruyucu hüküm olarak belirlenmemiş maddeler içinde de emredici hükümler olabilir. TTK m.1478 bunlardan biridir; emredici bir hükümdür. Yine de koruyucu hükümler arasından sonradan çıkarılmak sureti ile bu maddenin kuvveti üzerinde bir bulanıklık yaratılması doğru olmamıştır.

73. Taslak ve Tasarı aşamalarında yapılan değişiklikler ve gerekçeler karşılaştırıldığında, sorumluluk sigortasının üçüncü kişi lehine sözleşme sayılıp sayılmaması konusunda önemli çelişkiler vardır. Bunlar olmasa bile, üçüncü kişi lehine sözleşmenin

sigortaya ve özel olarak sorumluluk sigortasına nasıl adapte edileceği, borçlar ve sigorta hukuku öğretisi tarafından ele alınmamış çetin bir meseledir. Kanaatimizce, sorumluluk sigortasını çok farklı bir perspektiften ele almadıkça, yapılan atif üçüncü kişinin durumunda çok büyük bir iyileşme sağlamamaktadır.

74. Sorumluluk sigortası ve doğrudan dava hakkı için bir özel hüküm bulunmayıp, muacceliyetle ilgili TTK m.1427'nin uygulanması ve yine bu konuda TTK m.1475/2'ye sonradan yapılan ilave, pek çok konuyu tartışmaya açık hale getirmektedir. Dava hakkının ne zaman doğduğu, davaya konu hakkın ne zaman doğduğu, temerrüdün ve zamanaşımının ne zaman işlemeye başlayacağı, borç ve görev ihlallerine uygulanacak yaptırımlar, sigortacının riziko ve zarar tanımlamaları ile üçüncü kişinin haklarını sınırlayıp sınırlamayacağı, bunların başında gelmektedir.

75. TTK m.1473 ile farklı esaslara göre sigorta yapılabilmesi için sigortacıya tanınan geniş hareket alanının pek çok faydası vardır. Buna karşılık, aynı genişlik, iyi kaleme alınmış poliçe hükümleri ile üçüncü kişinin haklarına tehlikeli sınırlamalar getirme imkânı da tanımaktadır. Geleceğe dair zarar sınırlamaları ve sunset süreleri çok tartışma çıkaracak gibi görünmektedir. TTK m.1473 kapsamındaki sakıncalarla ilgili olarak sigorta genel şartlarına da önemli bir rol düşmektedir.

76. Genel hükümlerde yer alan ve genellikle üçüncü kategori koruyucu hükümlerle düzenlenen borç ve görev ihlallerinden hangilerinin üçüncü kişiye karşı ileri sürülebileceği, yoruma oldukça açıktır. Yeni bir kanun ile yeni bir sistem kurulurken, bu konudaki prensibi belirleyen kısa ve genel bir hüküm konması yerinde olurdu.

77. Doğrudan davanın nirengi noktalarından ve TTK'nın da en önemli kusurlarından biri, üçüncü kişinin bilgi alma hakkıdır. Sigorta ve sigortacı üçüncü kişiden gizlenerek doğrudan dava hakkının kullanılması engellenebilir, sistem kolayca tıkanabilir. Borç ve görev ihlallerinin üçüncü kişiye karşı ileri sürülüp sürülemeyeceği noktasında da, bilgi alma hakkı kritik önem taşır. Bu tebliğde ileri sürülen pek çok konudaki yorum, bilgi alma hakkının bulunmayışına dayanmakta, buna pratik sonuç bağlamaktadır. Fakat murakabe mevzuatı ile bilgi alma hakkına dair usul ve esasların kolayca düzenlenebileceğini düşünüyoruz ve zorunlu bulduğumuz böyle bir sistemin kurulmasını öneriyoruz.